
Eurole üleminek Eestis

Tanel Ross

Rahandusministeeriumi asekanstler

14.aprill 2010 Tartu

Ettekande teemad:

- Euro kasutuselevõtu eeldused
- Eesti eurole ülemineku korraldus
- Euro kasutuselevõtu põhimõtted
- Eurole ülemineku praktilised aspektid

---

1. Euro kasutuselevõtu eeldused

Eesti täidab tõenäoliselt kõik Maastrichti kriteeriumid

- **Vahetuskurss.** Eesti ühines ERM II-ga 2004. aasta 28. juunil ning on hoidnud Eesti krooni kursi euro suhtes muutumatuna (1 EUR = 15,6466 EEK).
- **Hinnastabiilsus.** Eesti täitis 2009. novembris hinnastabiilsuse kriteeriumi. Kriteeriumi täitmine on jätkusuutlik ehk Eesti tarbijahinna harmoneeritud indeks THI kasv jääb euroala referentsväärtusest madalamaks ka aastatel 2010-2011.
- **Intressimäärad.** Kriteeriumi täitmise hindamiseks puudub Eestil õige instrument - vähemalt 10-aastane riigi kroonivõlakiri. Euroopa Komisjon on lähenemisaruannetes avaldanud arvamust, et vaatamata sellele ei tohiks Eestil olla probleeme intressimäära kriteeriumi täitmisega. Meil ei ole põhjust arvata, et Euroopa Komisjon oma senist arvamust muudaks.
- **Riigi rahanduse jätkusuutlikkus.** Statistikaameti andmetel on 2009.aasta valitsussektori eelarvepuudujääk 1,7% ja võlakoormus 7,2%. Jaanuaris valitsuse poolt kinnitatud konvergentsiprogramm kinnitab eesmärgi eelarve tasakaalu/ülejäaki jõudmiseks 2013.aastaks.

Eurole ülemineku otsustusprotsess

- **Mai** – avaldatakse Euroopa Keskpanga ja Euroopa Komisjoni lähenemisaruaanded. Positiivse stsenaariumi kohaselt esitab Euroopa Komisjon koos aruandega ka otsuse eelnõu erandi kaotamiseks
  - 12. mai
- **Juuni** – Euroopa Liidu nõukogu kujundab lähenemisaruaannete ja komisjoni ettepaneku alusel oma seisukoha (Eurogrupp, ECOFIN, ülemkogu)
  - 8. juuni ECOFIN
  - 17.-18. juuni ülemkogu
  - Euroopa Parlamendi arvamus
- **Juuli** – Euroopa Liidu nõukogu (ECOFIN) kinnitab Eesti liitumise euroalaga, sh eurole ülemineku kuupäeva ja vahetuskursi
  - 13.juuli

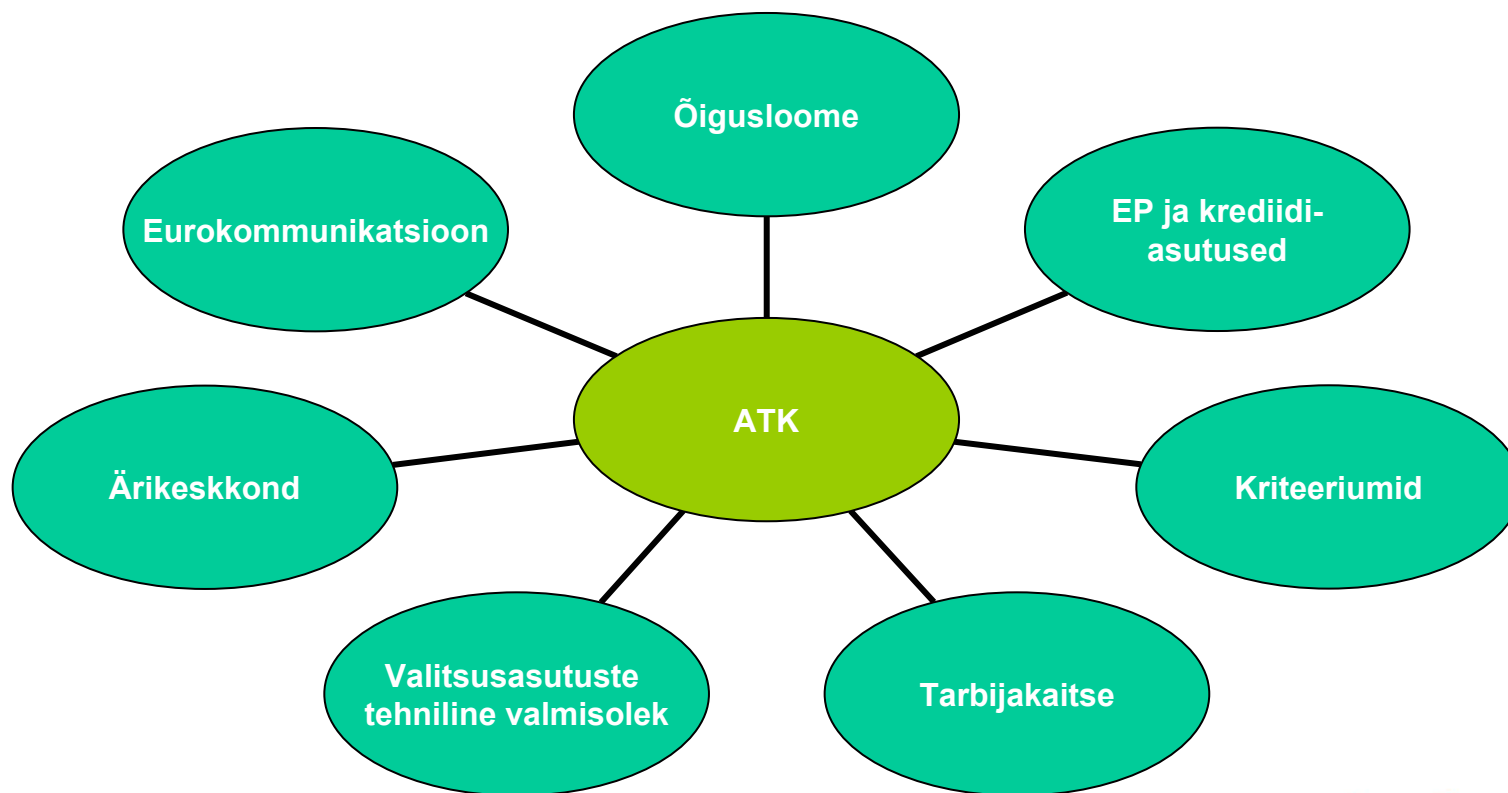

---

2. Eesti eurole ülemineku korraldus

Eurole ülemineku ettevalmistuste organisatsioon

Asjatundjate komisjon

- Eesti eurole ülemineku plaani koostab **asjatundjate komisjon** (ATK), mis tegutseb alates 2005. aastast. ATK tööd juhib rahandusministeeriumi kantsler Tea Varrak.
- **ATK on moodustanud** valdkondades esineda võivate probleemide kaardistamiseks ja lahenduste väljatöötamiseks **seitse töögrupp** – Eesti Panga ja krediidasutuste vaheline töögrupp, ärikeskkonna, valitsusasutuste tehnilise valmisoleku, tarbijakaitse, õigusloome, kommunikatsiooni ning kriteeriumide täitmise seire ja arvestuse töögrupp.
- Eesti europlaani eesmärk on anda suuniseid valitsusasutustele ja infot laiemale üldsusele, valmistamaks ette ladusat eurole üleminekut. Valitsuses on heaks kiidetud europlaani uuendatud 8. versioon.
- ATK ja töögruppide koostöös on valminud **Euro kasutusele võtmise seaduse eelnõu**, mis reguleerib Eesti krooni eurodeks vahetamist ja krooni käibelt kõrvaldamist, euro ja krooni paralleelkäivet ning sätestab Eesti kroonilt eurole üleminekuks vajalikud seadusemuudatused.

Olulised ülesanded töögruppides

- Õiguslik raamistik ja Ärisektorit puudutavad küsimused
  - € kasutusele võtmise seadus, äriseadustiku ja riigilõivu seaduse muutmise seadused, tulekul veel valitsuse määrused, ministri määrused.
- Keskpanga ja krediitiasutuste tegevus
  - Rahavahetuse korraldus, sularaha jaotus
- Valitsussektor
  - Arvestus- ja infosüsteemid, kohalike omavalitsuste kaasamine
- Tarbijakaitse
  - Hinnaseire, paralleelhindade näitamine, ausa hinna hea tava
- Kommunikatsioon
  - Teavitustegevuste planeerimine ja rakendamine

Koostöö ettevõtjate ja ühiskonnaga

- Kord kuus toimuv ümarlaud ettevõtjate organisatsioonidega
  - Ettevõtlust puudutavad küsimused ja regulaarne infovahetus
  - Ettevõtete rubriik euroveebis
- Tarbijakaitseameti ning Sotsiaalministeeriumi teavitustegevus oma kanaleid kasutades
- Muud sihtrühmad
- KOVid:
  - teavitustegevus ja tehniline valmisolek
  - KOVide rubriik euroveebis
- ELi esindus Eestis – maakondlikud euroinfo keskused

Eurokommunikatsioon

- Avalik suhtlus kindlustab, et Eesti elanikud oleksid piisaval määral informeeritud eurole üleminekuga kaasnevatest mõjudest ja praktilistest muudatustest.
- **Strateegia on kahetasandiline:** laiem teavitus ning sihtgruppide täpsem informeerimine:
  - Brošüürid
  - Euroteemaline veebilehekülg <http://euro.eesti.ee>
  - Infotelefon
  - Kohtumised ja koolitused erinevatele sihtgruppidele
  - Ajaleheartiklid, teleprogrammid
  - Erinevad näitused
  - Reklaam meedias, välireklaam jne
  - **“Tere, Euro!”** märk
  - Otsepostitused
  - Samuti ettevõtlus- ja tarbijaorganisatsioonide võrgustikud

---

3. Euro kasutuselevõtu põhimõtted

Euro kasutuselevõtu põhimõtted

- Euro kasutuselevõtt kontorahas toimub kohese järsu üleminekuna (“*big bang*”), st üleminekuperioodi ei ole
- Alates €-päevast algab kahe nädalane sularaha paralleelkäibe periood:

► Maksta saab nii kroonides kui ka eurodes, vahetusraha eurodes

► Pärast paralleelkäibe perioodi on euro ainsaks seaduslikuks maksevahendiks Eestis

Euro kasutuselevõtu põhimõtted

Eurole üleminek on rahavahetus, mitte rahareform!

- Kroonid vahetatakse eurodeks **Eesti Panga ametliku keskkursiga**. Kuigi ametlikult otsustab üleminekekursi juulis kogunev Ecofin, ei ole ekspertide kinnitusel mingit põhjust arvata, et üleminekekurss erineb praegusest fikseeritud kursist 1 EUR=15,6466 EEK.
- €-päeval vahetatakse pangakontodel olevad kroonihoiused **automaatselt ja teenustasuta eurodeks**. Kõik pangakontodel olevad summad säilitavad oma väärtuse eurodes täpselt samasugusena, nagu nad olid kroonides.
- Pangad vahetavad **üks kuu enne ja kuus kuud pärast üleminekupäeva** kroone eurodeks ametliku **keskkursiga ja teenustasuta kõigis pangakontorites** ning seejärel veel kuus kuud piiratud kontorivõrguga. Pärast seda vahetab Eesti Pank kroone eurodeks keskkursiga ja teenustasuta tähtajatult.

Euro kasutuselevõtu põhimõtted

- **Krooni sularaha** kogutakse käibelt ja euro sularaha lastakse ringlusesse sujuvalt sularahaautomaatide, pangakontorite, kaupluste ja teenindusasutuste kaudu.
- **Kaardimaksed** muutuvad europõhiseks alates €-päevast.
- **Sularahaautomaatides** asendatakse kroonid eurodega 24 tunni jooksul, kõige hiljemalt 48 tunni jooksul.
- **Maksud ja toetused** ümardatakse eurole üleminekul reeglina inimestele soodsamas suunas, millega riik näitab positiivset eeskuju erasektorile.

Õigusallikad

- Euro kasutusele võtmise seadus (eelnõu 709 SE, €S)
- Äriseadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus (708 SE)
- Riigilõivuseadus (eelnõu 721 SE)
- Raamatupidamise Toimkonna juhend (eelnõu)
- Nõukogu määrus 1103/97/EÜ
- Nõukogu määrus 974/98/EÜ

---

4. Eurole ülemineku praktilised aspektid

Sularaha jaotamine

Tehniliste ettevalmistuste peamiseks eesmärgiks on tagada sujuv üleminek eurole, vältida tõrkeid ja pikki ooteaegu

- Eurode **eeljaotus** pankadele toimub 3-4 kuud enne €-päeva
- Pangad võivad **kaas-eeljaotada** eurosid oma suurematele klientidele 3-4 kuud enne €-päeva
- **Lihtsustatud kaaseeljaotus väike-ettevõtetele.** Kuni 5 päeva enne €-päeva nii euromünne kui ka euro pangatähti summas kuni 10 000 eurot. Lihtsustatud kaaseeljaotuse kord kehtib ettevõtetele, milles töötab kuni 10 inimest ja mille aastane käive ei ületa 2 miljon eurot.
- Eelnevalt toimub **müntide kogumise ja sularaha hoiustamise kampaania**

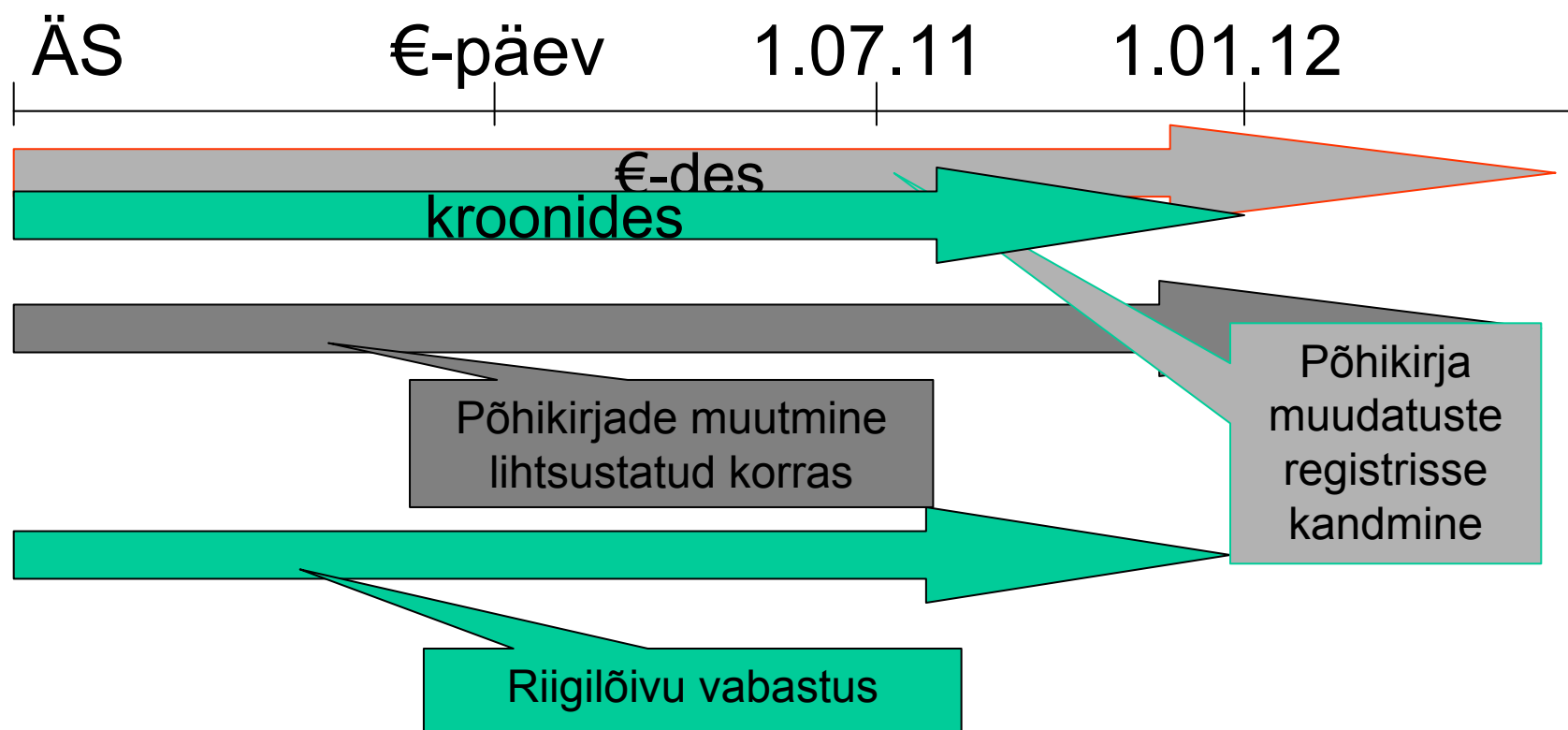

Eurole üleminek ärisektoris

- Raamatupidamises järsk üleminek
  - ▶ Eurodes esitatakse kõik aruanded perioodide kohta, mis lõppevad €-päeval või hiljem
- Minimaalsed aktsia- ja osakapitali suurused vastavalt 25 000 ja 25 000 eurot;
  - ▶ aktsia minimaalne nimiväärtus 10 (euro)senti
- Põhikirjad võimaldatakse viia europõhiseks alates 6 kuud enne €-päeva

Põhikirjade muutmine

Raamatupidamises

- Valuutakursside ümberarvestamisest ja ümardamisest tekkinud väheolulisi vahesid võib arvestada ja aruannetes kajastada lihtsustatud viisil. Aktsia- või osakapitali suurendamise või vähendamise korral kajastatakse tekkinud vahet kirjel eelmiste perioodide jaotamata kasum.
- **Üleminekubilanss**
(EEK 31.12.-> € 01.01)

Eurodes esitatakse kõik aruanded perioodide kohta, mis lõppevad € päeval või hiljem

- Lisainfo www.easb.ee

Maksundus

- **Uued määrad on eurodes, €S eelnõus**
- **Riigilõivuseadus muudetakse eraldi, 721 SE**
- **MTA-le edastatav rahalist väärtust kajastav info väljendatakse vastaval perioodil käibel olnud valuutas – s.t €-päevale eelneva perioodi kohta edastatav info märgitakse kroonides**
- **Kogu aruandlus ja arveldused MTA-ga, s.t deklaratsioonide (käibedeklaratsioonid, tolli-deklaratsioonid, jms) esitamine (sh arvutuskäik) ja parandamine (sh ümberarvestused) toimub maksustamisperioodil käibel olnud valuutas. Arvestuskäik tehakse kroonides ning tagastamisele / tasumisele kuuluv summa arvestatakse eurodesse vastavalt üldistele konverteerimisreeglitele.**

IT-süsteemide kontrollnimekiri

- Kas valuutakoode saab üheselt mõistetavalt kindlaks määrata? Milliseid süsteeme tuleb kohandada?
- Kas praegused süsteemid on võimelised töötama rohkem kui ühe vääringuga?
- Kas euro kasutuselevõtmisel saab krooni täielikult euroga asendada, näiteks muutes väljade sisu või peab sisestama vääringu kohta lisaväljad?
- Kas üleminek eurole mõjutab mingit riistvara, näiteks kassaaparaate ja makseterminali?
- Kas kasutusel on liidesed, mis ühendavad eri süsteeme? Kas vastastikuse sidumise tõttu peab kõikides süsteemides eurole üle minema samal ajal või saab kohandusi teha sammhaaval?
- Kui IT-süsteemid on seotud partnerite IT-süsteemidega, siis kas need ühilduvad ka pärast eurole üleminekut?
- Vastuste leidmiseks soovitame pöörduda IT-süsteemi tarnijate või IT-spetsialistide poole, maksesüsteemide puhul krediidasutuse poole, samuti võib olla vajalik konsulteerida äripartneritega.

Euro ei tingi hindade tõusu

- Eurole üleminek iseenesest **ei too endaga kaasa hindade tõusu**, sest üleminek toimub senise vahetuskursi alusel ning kõik hinnad tuleb kroonidest eurodesse ümber arvestada lähtuvalt ümardamisreeglist.
- EL Nõukogu määruses sätestatud **ümardamisreegli** kohaselt tuleb kroonid eurodesse ümber arvestada 1 sendi täpsusega, arvestades jagamistehte kolmandat kohta pärast koma.
  - Näiteks: **264,50 krooni** → €?
 $264,50 \text{ krooni} : 15,6466 = 16,90463104$
Seejärel ümardus: kui kolmas koht 4 või väiksem, siis väärtus allpoole
Tulemus: **16,90 €**

Euro ei tingi hindade tõusu

- Uute hindadega harjumiseks kohustatakse kauplejaid 6 kuud enne ja 6 kuud pärast €-päeva avaldama hinnad **müügikohas käsitsi või trükitehniliselt nii kroonides kui eurodes.**
- Samuti alustatakse augustis **ausa hinna kujundamise kampaaniaga.** Erialaliitudel, kaupmeestel ja teenustepakkujatel on võimalik liituda hea tava leppega. Leppe tekst on hetkel Kaubandus-Tööstuskoja eestvedamisel valmimas.
- Tarbijakaitseamet teostab enne €-päeva järjepidevalt (korra kuus) **hinnavaatlusi** enamtarbitavate toidukaupade, peamiste esmatarbekaupade ja enamkasutatavate teenuste osas ja teavitab vaatluste tulemustest avalikkust. Vaatlusi jätkatakse vähemalt pool aastat pärast €-päeva.

Euro ei tingi hindade tõusu

- Tänaste euroriikide kogemus näitab, et eurole ülemineku ühekordne mõju hindadele oli 0,1-0,3%, seejärel toimus stabiliseerumine
- Kõige tuntavam oli hinnatõus restoranides ja kohvikutes, juuksurisalongides jm kohalikule turule mõeldud teenuste pakkumises (seotud ka tavapärase hindade korrigeerimisega)
- Peamised otsesed kulud on seotud nn hinnasiltide asendamisega ja IT-muudatustega

Euro kasulikkus majandusele

- Üleüldised mõjud:
  - Kindlam finantskeskkond, usalduse suurenemine välisinvestorite silmis, lihtsamad majandussuhted paljude EL riikidega.
- Suurem välisinvesteeringute sissevool.
- Tehingukulude langus:
  - Eesti Panga hinnangul teiste riikide kogemuse põhjal kokkuhoid kuni 0,2% SKPst.
- Euroalasisese kaubanduse kasv:
  - Euroopa Keskpanga hinnangul käibekasv 5–10%, IMFi hinnangul koguni 10–70%.
- **Kiirem majanduskasv:**
  - IMFi hinnangul võib € kasutuselevõtmine suurendada SKPd 20 aasta jooksul 3–20% võrra – keskmiselt 0,15–1% täiendavat majanduskasvu aastas.

Euroala ei lagune

- Kreeka suur eelarvepuudujääk ei mõjuta Eesti ühinemist euroalaga ega kõiguta euro rolli Euroopa majanduses
- Kreeka juhtum tõestab euroala solidaarsust oma liikmete toetamisel, teiste abil saab viia majanduse uuesti tasakaalu
- Euroala liikmena on sellise kriisi üleelamine iga riigi jaoks lihtsam, kui euroalast väljas olles

tere
euro

Täna tähelepanu eest!

[Vaata euro.eesti.ee](http://euro.eesti.ee)

Rahandusministeerium

Lisainformatsioon

Järjepidevuse põhimõte

- Euro kasutuselevõtt ei mõjuta lepingute ja muude juriidiliste dokumentide (k.a õigusnormid, haldusaktid jne) järjepidevust. Euro kasutuselevõtt ei muuda ühegi juriidilise dokumendi tingimusi, ega vabasta võetud kohustuste täitmisest, **samuti ei anna poolele õigust kehtivat dokumenti ühepoolset muuta või lõpetada.**

- **Olemasolevate lepingute** puhul, mis on sõlmitud kroonides, arvestatakse rahalised väärtused eurodesse ümber, kasutades ametlikult fikseeritud vahetuskurssi ja ümardamist.
- **Väljaspool rahaliitu** asuvate partneritega -kui lepingutingimus kehtib pärast euro kasutuselevõtmise tähtaega, võiks kokku leppida, et rahaühik on euro.
- Euroopa riikidesse eurodes tehtavad tavamaksud saavad alates €-päevast olema siseriiklike maksetega sama teenustasuga
- Ettesaadetud ja lepingulised maksed konverteerib iga pank keskkursi alusel enne teostamist ise eurodesse
- Otsekorraldus- ja püsimaksete summad ja limiidid – konsulteerida tuleks oma pangaga.

Järjepidevuse põhimõte II

- **Aktsiakapitali ja aktsiate eurodesse konverteerimisel tuleb aktsionäre kohelda võrdselt ja säilitada aktsionäride õigused vastavalt kehtinud proportsioonidele.**

NBNBNB!

- Lepingu järjepidevuse põhimõtet kohaldatakse ka **töölepingute** suhtes. Samamoodi nagu muude lepingute puhul, arvestatakse ka palga- ja kindlustussummad ümber uude vääringusse. Lepingu muutmine (ka summade “ilustamiseks”) tuleb eraldi vormistada.

Konverteerimine

- Kroonisummad jagatakse ametliku kursiga ja tulemus ümardatakse 1 eurosendi täpsusega kolmanda koha alusel pärast koma.
- Vaheümardamised või muudetud kursid ei ole lubatud.
- Kroonide konverteerimisel väljaspool eurotsooni kasutatakse vääringuks, näiteks Ameerika dollariteks või Inglise naeladeks, arvestatakse summa kõigepealt ümber eurosummaks, mida saab ümardada kolmanda kümnendkohani. Alles seejärel arvestatakse eurosumma ümber soovitud vääringusse.

